

REGERINGEN

Regeringsbeslut

I:1

2015-07-23

Ju2015/05662/KRIM

Justitiedepartementet

Brottsförebyggande rådet

Box 1386

111 93 Stockholm

Uppdrag till Brottsförebyggande rådet att genomföra en kartläggning av situationen i häkte

Regeringens beslut

Regeringen ger Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att genomföra en kartläggning av situationen i häkte. Uppdraget syftar till att ge ökad kunskap om användningen av häktning och restriktioner samt tillämpningen av isoleringsbrytande åtgärder. I uppdraget ingår att utifrån kartläggningen redovisa eventuella identifierade hinder för en human, säker och effektiv häktesverksamhet samt vid behov ge förslag på hur verksamheten kan utvecklas.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 25 januari 2017.

Bakgrund

I Sverige häktas varje år mellan 9 000 och 10 000 personer. Som huvudregel kan en person, enligt rättegångsbalken, häktas om denne på sannolika skäl är misstänkt för ett brott där fängelse om minst ett år är föreskrivet. Häktning får endast ske om det finns risk för att personen annars avviker, försvårar utredningen eller fortsätter sin brottsliga verksamhet. Att frihetsberöva en person som inte är dömd är en långtgående inskränkning i den enskildes grundläggande fri- och rättigheter. Skälen för häktning ska uppväga det intrång som häktningen innebär för den misstänkte. Den som är häktad får vidare inte underkastas mer omfattande inskränkningar i sin frihet än vad som är nödvändigt. Enligt Åklagarmyndighetens årsredovisning har nästan sju av tio häktade, under åtminstone en del av häktningstiden, någon form av restriktioner som ytterligare begränsar den häktades kontakter med omvärlden. Kombinationen av den isolering som restriktioner kan innebära och ovissheten om hur länge häktningen kommer att pågå kan

skapa en känsla av maktlöshet och innebära en stor påfrestning för den häktade.

Sverige har återkommande fått kritik för sin häktnings- och restriktionsanvändning såväl nationellt som internationellt. Kritiken, som framförts av bl.a. FN:s tortyrkommitté, FN:s barnrättskommitté, Europarådet och Barnombudsmannen, handlar bl.a. om långa häktningstider i vissa fall, avsaknaden av tidsgränser, isolering, få alternativ till häktning och omfattande restriktioner. Kritiken har också gällt otillräckliga riktlinjer för barn och unga i häkte samt att tillgången till undervisning för barn och unga skiljer mellan olika häkten.

Regeringen anser att det finns ett behov av att se över flera häktesrelaterade frågor. Regeringen har därför i dag tillsatt en utredning som ska lämna förslag som syftar till att minska användningen av häktning och restriktioner. Regeringen har också gett Statskontoret i uppdrag att granska om hanteringen av forensiska undersökningar leder till omotiverat långa häktningstider. För att skapa bättre förutsättningar för väl underbyggda beslut samt möjliggöra identifiering av relevanta utvecklingsområden i frågor som rör häktning, behövs även en ökad kunskap om situationen i häkte.

Närmare om uppdraget

Brå får i uppdrag att kartlägga situationen i häkte. I uppdraget ingår att kartlägga häktespopulationen gällande personer misstänkta för brott avseende

- kön och ålder,
- vilken brottslighet de häktade är misstänkta för, och
- häktningstider och häktningsskäl.

Kartläggningen ska också innehålla en redogörelse av

- användningen av olika former av restriktioner och andra kontroll- och tvångsåtgärder,
- i vilken utsträckning möjligheten att begära rättens prövning av ett beslut om restriktioner av visst slag används, och
- tillämpningen av olika former av lättnader och isoleringsbrytande åtgärder med och utan mänsklig kontakt.

I uppdraget ingår att analysera de åtgärder som idag används för att bryta isolering i svenska häkten, utifrån nationella och internationella erfarenheter och forskning.

Kartläggningen ska även innehålla en beskrivning av andra förhållanden som kan påverka situationen i häkte, som till exempel Åklagarmyndighetens och Kriminalvårdens ansvarsfördelning, rutiner och samverkan i frågor som rör häktning och restriktioner. I uppdraget ingår även att utifrån kartläggningen redovisa eventuella identifierade

hinder för en human, säker och effektiv häktesverksamhet samt vid behov ge förslag på hur verksamheten kan utvecklas.

Samtidigt som kartläggningen ska ge en övergripande bild av situationen i häkte, ska förhållanden för häktade barn och ungdomar särskilt uppmärksammas. Om geografiska skillnader eller skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar upptäcks i samband med kartläggningen bör även dessa belysas. Kartläggningen ska i möjligaste mån utformas så att framtida uppföljning på området blir genomförbar.

Uppdraget förutsätter ett nära samarbete med Kriminalvården och Åklagarmyndigheten. Brå ska i samband med kartläggningen följa och, inom ramen för uppdraget, bidra till det arbete som bedrivs inom Regeringskansliet och utredningsväsendet på området. Det gäller särskilt utredningen om minskad användning av häktning och restriktioner samt uppdraget till Statskontoret att granska hanteringen av forensiska undersökningar i ärenden med häktade personer.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Elisabeth Kullman Gunnarsson

Kopia till:

Justitiedepartementet/PO, Å, DOM, L4, L5, BIRS, SI
Socialdepartementet/FST, JÄM
Kriminalvården
Åklagarmyndigheten
Statskontoret
Polismyndigheten
Sveriges Domstolar
Barnombudsmannen
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse
Sveriges kommuner och landsting